

אנכי-קרא

(שיחת-חולין)

לכא לפומיא לא נלוא — אל תאמין

נכישפתיים שנפגם ונסחרם בצקראי פליטת-הק'למום שנפלה בה טעות שלא בצדיה, דבר או שסידבר שנשתכשו או נשחכחו שלא מרצון-בעלים, קוריי חלום שנארנו ונתאנרו משתי וערב של בוקייסרוקי — היו נוהגין לראות בהם אצבעיה שנגבה, שאין לה שחר, ברם בבית-המדרש של הפסיכולוגיה ומורה ורבה ונמננד פרויד, שיוכל השכעים ללידתו הוונ הימסי ביוד והדר באהלה של תורה, נחחדשה ההלכה המפורשת, שאין לך משנה או טעות שאין הורחם ודיחם ככונה הנלומה באעמקיה-הנפש, המאויים דרכם כמסופה וברבואות-שניולים פתחולים יורמו טעניותיהם כמחבואי סתר הסמויים בעין-ההכרה ואינם משששים לה אסקופה גורסה, משאלות-לב ננוות, תביעות-סחרים ונולמוסי-השר אין שתו את משכנותיהם מאהוריה-הפרי נוד של ההכרה, כבנים אדה שניו אל מחוץ למחנה ושם נרגנים הם נסחרר אהליהם ומדי פעם בפעם יצאו חרש אחרי-אחד או להקות-לרקית ומוקדים את נאותיה-מחנה, המלכות הטמירה והנעלמת שמחת לנכנייה-הכרה מסהופסים בצלה פליטי-קדומים, נדחיעבר, שידויה-חול שנתרשו בחוקתיד מנחלת-ההכרה וא-ליהם נלוה הסמנה הרב של כל החמ-דוח הננוות האמורות לכוא בקהל מפי-המצואות, המשפט, הנמוס ומסוריה-כל-יות — ובל אדה תובעים את עלבונם בהתנגנם בחלקלקות לפני ולפנים של מכצור-רודפיהם ועושקיהם כח לנקום את דמם רנשפך בעל-כרחו לתהום-הנשית, ומשום שאין מלכות אחת נינעת בחכמה אדה כתכסיי-מלחמה מחוכמים, מתנכלים נט גנייסות הרואים ואינפ-נראים האלה להרום אל ההכרה במטמוניה, להשיג את נבוכה ולערבב את תחומיה, עד שזו אינה מרגישה ב-סציאותם, אפילו כשהאושפיון הנבלתי-קראים האכה מתארחים בביתה כבני-חורין נמורים ונעשים שוחפים לכל מע-שיה, כננות, מאויים, רחשי-לב, הרהורים המתחבאים ומדממים ימים אין מספר כשפלי-המדרגה שמתחת לקפיה-הכרה עו-לים מצפוני-רבעם ונכנסים אל רשות שאינה שלהם ועושים בה ככתוך שדהם, ונמצא ששתי בוינות-הכרה — אחת שבי-אתגליא ואחת שבאחכסיא — מנחות זו את זו בתהום אחד, ואם אין ראה ל-דבר, סימן לדבר: שירוף-הדעה, חיוניות-לידה, ההויה בהקין, השכחה, הכשכונות כמוצא-שפתים וכו', שאינם אלא ציוני-ההתנגשות הזו, שנשתייטה ננצחונם הי-מונדר או בהצלחתם המקיטעה של לוחמי-סחר, השאלה הזאת היא רחבה מניינם ומחקרה אינו ניתן אלא לבקיאים לדבר, כאן נקבע לנו תפקיד צנועי-ועיר מאד: לציין במחרוזת שר משלים פשטניים הלקוחים מסאורעות-יוסיום את ההופעה המצויה של שיבושים הנופלים לפום דיהמא אנכ דביר וכתביה.

במושבה זו, שתני חוסה בצלה, הדביק פעם עובר-אורח סודעה ונשנים מספר נוקצצו לקרותה, המודיע הכריו ברבים, כי גדרכו אל המושבה אבד ממנו ארנק וכו סכום של כך וכך וכי-סיך הוא מוכיר את נודליה-הסצוה של השבת-אברה ונוסר, כששאלני חכרי, שלא נגש לקרוא את הסודעה, לתכנה של זה עניתו באידיש: מיהאם נעביך עמיצען בעארבייט א ביימעלי, כשר-עכרתי על המודעה ראיה, שנשתרבב בה שיבושי-הכתיב: כזה הנני מודיע, כי נעבר לי ארנק וכו' ובחפץ-לב הייתי מלנלנ במקצת לכותבו, אלמלא נמצא אוהו עובר-אורח חור באותו מעמד, כבשתי את יצירה-החלוצות, אולם מתחה לפקה-הכרה בצבחה המדתי-לצון זו ותמ-צא לה בשוי, שלא-במחכון: נעכד-בעארבייט.

מקרה דומה לזה אירע כי פעם בשעת-שיחה, שרנה בעניני-אמנות, לפתע נשכח מלבי אחרי-הציריים המפורסמים ולמרות התאמצותי העצומה נכצר ממני להעלות את שמו על וכרי, באוחה שעה הבהבו לנגד עיני כמה וכמה מ-חמונותיו של זה ואספר לאיש-שיחתי כהאי לישנא: באחת מחמונותיו נשקף קצה-חורשה ומבין העצים יוצאת עלמה הרד-ככה על תיש... לא, היא רוכבת על אלה... ואולי היא באמת רוכבת על חישניו מקסוק זה התמיהני סאד וביחוד מה שנתקשתי להרכיב את העלמה הזו שהיא אנכי-אורחא אלי-היערה, על נבו של תיש דוקא, כשנוכחי אחיכ בשמו המפורש של הציר הזה — הלא הוא פקלין ובעצם-המלה, תיש, כחרנוטה האשכנזי יש משום רמו לשא, כי תיש משמעו בלשון-אשכנז Bock ומכאן פסיעה קלה ל-Böcklin, השם הזה נעלם מוכרונני משום שהזכיר לי כנוי-התקנה שהיו קוראים לי כד הינא סליא ושהיה מאום עלי מדי שפעי אותו בגיל-הבחרות, שכחה זו והמקסיק שנתעורר בחיבורי-החמונה יעידון-יעידון, כי מתחת לפקה-הכרה היה מן ההעלמה המכיר ונת הנעשית בדאיודעים.

נודמתי פעם במוסר פילנטרופי-למחצה ליחוסות לרגל סדוריה-עליה לאי של חניכות אהרות, לכשנשיתי לשוחח עמהן ארוכות הרבו הנערות, שנתחמו רובן ככולן בעמיה של המלחמה ונחרתקו מעירותיהן עוד בשנות-הילדות, ללמד קטיגוריה על השיטה החנוכית המשובשת הגהונה במוסר הזה, על היותן כלואות יומם ולילה בדי-אמותיו ומשועבדות לכל משובת-קסריסיו של אי-טרופסם הקמפרי, המפיל אימה ופחד על כל סביביו, כנראה, לא היתה העליה לאי בעיניהן במעלה ראשונה אלא האפשרות להחיר את עצמן מבית-האסורים שהיו חנושות בו, כשאמרתו לחכיר את המושנים ש-הקנו להן כאן על-אי ושאלתי את אחת-הנערות מה שם יקראו לנהר הגדול

ביותר באי, נתבהלה זו במקצת והען: פרוסי, הילדה הבינה תוך כדי דבור, כי לא היתה חשובה נכונה בסיה וחמסיק מתוך מוכחה, התשובה שלא סמין, הי-שאלה הפליאתני ואמרתו להתקוח על שרשה והנה הוברר, כי הנערה היא ילדת-עירה קטנה היושבת על שפת-הנהר פרוס, אשר סימיו עוכרים בדרומה-מזרחת של גליציה, ולוקחה משם בעודה צעירה ימים במאד מאד, ער שדמות-עירה ורנהה, שהיחה משחעשעת על שפתו, אינם נראים לה כיום אלא ככתוך בבואה של פרוס, יש איפוא לשער, כי הילדה נצטרפו להשתקקותה כחיי-חרות הצפויים לה בצאתה את שערי-המוסד המאוס הזה — כאן עליחה לאי-אי-אי-אלו זכרונות קלושים מבית-אבא ואמא ונהר-פרוס החובק את עירתי-המולדת, שנס בה נחנתה מסדה גרושה של הר-פשוטם הלקהה לבית-סוהר שנוא זה, ולתוך כך — סברתי — בא לה מין ויהי בין ארץ-ישראל והעירה, ברם, פירוש זה לא הספיק לי והתעניתי עד כמה נקבעה הפלשתינרופיה בגדר למודי-המוסד ונחנלה, כי החניכות למדו בפקודת המנהלים ימים שלמים ידיעות מניסיונות בדרך הכימיכנית עליפה, לבעבור תע-מודנה במבחן בפני הועדה הממונית על כך, בקשתי להראות לי את הספר, ש-ממנו נלמדה תורה זו עק רגל אחת, והובא לפני קונטרס דל ומנוקד ובראש הפרק א', שנלמד בודאי ביתר-שאת כנהוג והתחום את הנבולות ההיסטוריים של הארץ, נמצא כתוב: הנחר הגדול נהר פרוס, כשאר-המסוקים ידעה הנערה את המקרא הזה בעל-פה וכשנשאלה על הנהר הגדול ביותר באי ונשר-תכה ממנה — בשל המקרא המפורש הניל — הירדן, דמדם בה זכר-נהר-היערה ומקומו נקבע בארץ-ישראל בפרט שהי-דמיון פרוס-פרת היה כאן מראשי-המסייעין.

דומני, שכדאי ליתר קצת את הרבור על פרוס-עובדות מפליא, שאירע לי פעם לשמוע, במסדרוננו של אחד המשרדים האיים כותיל נדתקו ונצטפפו אנשים רבים, שהיו צריכים לעבור כבני-מרון לפני הועדה הקואלר-פיקציונית, שחלוקת הסרטיפיקטים נמצאת ברשותה, מכיון שקואליפיקציה זו, שפיר-רושה מחזור שר שאלות ותשובות בנאי-כיות, החכה את נורלם של האנשים האלה, שלמה בהם עצננות מכהילה ונמצא, כי בתשובות הנתנות לשאלותיהם הבנאליות של הבוחנים, הושמעו מיטרות שאין כמותן למנוח ולמלונלג נס יחד, אחר הנצבים במסדרון זה, מכריי-מידועי, שנקיאותו בכנון דא היתה למעלה מכל ספק, התויר בכל זאת תשובות שעוררו מערת-צחוק, השאלה: איי זו מספרו של מי טובה כה על חכרו: היהודים או הערבים? החשובה: כמו בן היתר-דים, השאלה: אם כן מה מספר-היהודים היושבים בה? החשובה: מלי-יון או מליון וחצי, כל הענין הזה היה חמוה בעיני ואתן את דבי לרוש לפשר-דברי, נתבהר, כי הכחור, שהדבי

רים הפשוטים האלה היו נהירין לו כשבילי ביהו אמר מה שאמר מתוך כחילות, ובהיסתה-הדעת חור על החמלה בלחשי כרוכ יהודי של מליון נפשות ונוסף על זה הביע את משאלת-הלב כוראות של ממש העומדת וקיימת כקרקע-המצואות.

עמים ומסינו נפלמתי, לכאורה שלא נסתכון ומתוך חמיסות, אינו מימי-רא והנה היא בבחינת אליה וקוץ בה, יש את נפשונו, דרך-משל, להניע רחשי-כבוד ויחסי-קרבה לזולתנו ומתאום מש-חרבנת לתוך דברינו בלי-משים אינו הברה הניתנת להשתמע לסנים אחרות שלא כמהשבה תחילה, ופי שורק הברה זו מתחיל מבקש סליחה ומחילה ונשבע כנקיפת-חפץ, כי פיו נגב בלבו בגדה קשה מאד, וזכרנו כי לפני שנים רבות נודעוץ נפרנו השקט בשל מאורע כד-תימצוי: בחיענייב אחת יצתה לארצות-הברית, כל יהודי הכפר, אנשים נשים ומפ, צררו את בית-החניכות הסמוך, כי כולם ראו תובה לעצמם לקבוע ברכת-פרידה לנערה מסכנה זו, שיצאה למרי-הקיס לבקש את לחסי-יומה, פשיסא, שאמה של זו נשתלשו מעיניה דמעות-שליש ויללתה הרקיעה שחקים ולבסוף נתעלפה והנשים הודרו, מי ככקוקף הומץ ומי בקיהון-מים, לשפשף את צדעיה ולהשיב את רוחה, האם האומי-לכה, כששבה אליה רוחה, התחילה משתפכה מחוץ ככי בקילוסין ובהודיה כלפי הנשים הרחמניות ובעיקר כלפי אשה אמידה אחת המפורסמת בעשירותה המופלגת ובאורח-האל נשתור לתוך דבריה מסוק כות: רב תודות, רב תוד-דוח, כמה אוכל לשלם את תנמוליק? רק אם התעלפי בעזרת-השיית לעתיד לבוא אחושה לעזרת, הנקל לכנר מקשי-לשון כאלה ביופעת-לוי, שנחמלה לסערת-הרות ולבלבול הנזשים של היהודיה העלובה הזו, ברם, העובי-דה יהיה במרי-רחה סופה את שכני-תה העשירה באיחולי התעלמות ושמצ-מדת נפ כחוספת של המעמתי-חר... עזרתו של הקביה — משמשח לנו הוכחה, כי במסתר-הלבה של האשה הסוערה והעניה עממה-מין קנאה על אשר בידו שכנתה העשירה נפל חבל בנעמים ומסילא פטרות בנותיה מלחזור אחרי פרנסה בכרטיס-הים ובנפשה תלחלה מין משאלה כמסופה לראות בצרתה של חברתה, ילמדנו שהמימרא המלונלנת הזו שנלמדה מפי האם אינה אלא ישוב-הסחירה שבין רצינה לנמור את ההלל ולשאת דבריה-תורה ונמול על העזרה כי באה ובין כבשון-הקנאה והשמנה שקינו בלבה.

אף פליטת-הק'למום אין לראות בה משום ארעי, אלא חסיד כדאי לעי-מוד על עילתה והזקה לנו, שחחנכה לעינינו אינו כונה סתומה, שמקורה מתחת לפקה-הכרה ושהיא אבייה-שניאה, לפני שנים-מספר נערכה אוכרת-אבל לשנת-השבעים למות הסופר יצחק אָרְפֶר, שנפטר בעיר מולדתו, לנו, לצעירים, היתה אוכרה-זו, שהחנה ברוב פאר

במעמד שר קהל ועדה ענין כבר-משקל לענות בו. אולם התרדים שמרו עוד בלנבם את האיבה למשכיל הזה וירי-טנו אל זקנם על אשר קומץ-פרחים הרחיב עוז כנסו לעשות את יום-מפיי רתו למזכרת בישראל ויתר על כן לערוך את הזכרת-נשמתו נגדה נא לכל בית-יעקב בבית-הכנסת הגדול שבציריך ובאשר עיקר החפיקים שבמידור האז-כרה הונו הוטל על שמי, נפר בחקקי לשמוע ספי התרדים שנינות וחרוסים אין מספר ולא אהת עדה גם על לבי כי בשחרית-ימי בהיותי חרד לתריג מצוות שנאתי גם אנכי את זכר-האיש הזה ואבנו לצלמו. בראותי בו חומא המחטיא את הרבים, כשנצטוותי לפרסם את המודעות על סדר-האזכרה נמלה שבשאה זומרתא: כתבתי את הנוסחה מסרתיה למדפים, סדרתי את ההנהח ולמחרת כשהודבקו המודעות נליתי בהן שניאה סטאלית: החח, לזכר המשכיל המפורסם דיר יצחק ארטר וכו', היה היה כתוב לאמר: לזכר הפקשיל ונ"י. בכדי שמכתי את מרי-שיחי לפני מסדר-האותיות - כי השניאה הונו נמצאה גם בניסחה הכתובה בעצם ירי וראה זה פלא, שלא הרגשתי בה בראשיתה, אעפ"י שהמודעה היתה בה שורות מועד-סות, איתותיה גדולות ומאירות-עינים ושקרתי על הנזחה. יש להניח שבין הערכתי החיובית את ארטר דהאידנא (משכיל) ובין הערכתי השלילית שבלא-ידעים, הבאה כפרידעה מיושנה שנשי-ארה בי מלפנים (מכשיכ חומא ומחטא). נתישנה בפרשה קלה של התהלסות האותיות, שנדרה אחריה שנוי-פעם מחד-לט בפירוש המלים.

בעירנו מת איש מכובד אחד שבעירונו ושנעיימים, ירחים מספר סמוכים לפטירתו היה מוטל בערש-דו, שרוי בשיתוק-צברים גמור, כשרעתו נ"י מלה הימנו. הימים ימי-מוצאי-המלחמה, ובאין בית-דפוס במקום ששים שהחרי-מוהו בשעתו היכזרים, היו גוהנין לכהוב את מודעות-הפטירה בקיסמוס, בנייהמנוח וקרוביהם כתבו את המודעות כשמהם מוטל לפניהם ע"ס נוסחה שנקבעה ע"י אחד-הבנים, מה גדל תמהוני כשקראתי בכל המודעות האלה, כי המתאבלים מודיעים בצער ובתונה על מועד-הלויתו של אביהם שנמטר סוף כל סוף (במקור האידוי: ענדליך) אחרי מבי-אובים רבים ועצומים, מיפלא, כי אעפ"י שבנתיבת-המודעות עסקו אנשים אחרים וכולם נכתבו בדיו, משמע כל אחת ואחת לחור, נמצאה מלה זו (ענדליך) בכל המודעות - מספרן עדה לעשרות - שנחפורסמו בכל קצויה-העיר, גם כאן אפשר לוקוף את הניב הבלתי-הולם הזה על חשבון מתיחת-העצבים של הכותבים, אולם בזה לא נתרצה השאלה מפני מה נעלם הפנס הזה מעיני כל המעתיקים. לא מן המיותר יהיה להעיר, כי בני-המנוח שנאו להלויתו מכריז-אירוסה, אחד מהם הוא עורך בישראל ושנים מעורבים בצרכי-צנור וכולם אידישיסטים

וחקים - ומשנה-מליאה הוא, שמעמם לא היניש בפינוז ות, אין זאת כי אם ההרנשה הסתומה של רוחה לרגל מיתתו של ישיש לאירפא ז"ל, שפיתיה אח מקורבו מדאנה וצעה, הרגשה זו בקשה ניב לעצמה ותמצאה במלה הזאת, אשר לענמת-הנפש של המעתיקים ומכוכת-רוחם בשעת-הכתיבה אין לראות בתן סגת-השניאה אלא מעין אסציע-עוד שסייע להביא את הכונה הכמה לירי בלוי, כי אלולא מכוכה זו וראי שהיו מש-ניחין בשיבוש זה והיו מוחקים אותו מנקת-נוסחה, אף בזה יש מין פשרה בין הכונה להביע קבל-עם את הצער לסמית-אבא זמן שביעת-רצין החיסאית שבלא-ידעים בהתיים פרשת-הדאנה לאדם זקן אשר אין ארוכה למבזה.

אפשר היה להוסיף כהנה וכהנה על המשלים המעטים והדלים האלה, שנתלקטו דרך אנכ ללא ברירה קסדנית, מקריב כאלה הם מדבריי-יום ומאור רעות-החיים השונים והמנוונים. ספורים אותם על ימין ועל שמאל כיד גריבה ובעין יפה וכראי לו אפילו לאדם המרוד בהלאות יום-יום שיקריש קורטוב של תשומת-לב למעויות ולשיבושים המשר-הרבבים אשינרא דלישנא והמורמנים לו לאין-ספורות בחיי הודין ויהא לו מחקרם המשעשע את הנפש מעין נשר-טעם המנתח בין החכרה הצרופה ובין ננוי-הסתרם אשר מאהורי-פינודה.

בניסנה.

ד. שמוק